

<https://doi.org/10.26565/2074-8167-2025-57-08>

УДК 373.014.6:005.6

Вадим Едуардович Лунячек

доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри інноваційної педагогіки,
освітніх трансформацій і лідерства

Навчально-наукового інституту «Академія вчительства»

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

майдан Свободи 4, Харків, Україна, 61022

uniachek@karazin.ua, <https://orcid.org/0000-0002-4412-7068>

ІНТЕРПРЕТАЦІЯ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ОСВІТИ НА РІВНІ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

Статтю присвячено аналізу проблеми забезпечення якості освіти на інституційному рівні в закладах загальної середньої освіти в контексті педагогічної практики. Метою дослідження є з'ясування позицій учителів щодо розуміння сутності якості освіти, їх участі у процесах внутрішнього забезпечення якості освіти, а також визначення чинників, що найбільше впливають на освітні результати. Емпіричною базою дослідження є анкетування «Якість освіти на рівні педагогічної практики – 2025», проведене серед учителів закладів загальної середньої освіти м. Харкова з використанням Google-інструментів. У дослідженні брали участь 523 педагоги, що перевищує розрахований репрезентативний обсяг вибірки.

Проаналізовано рівень поінформованості вчителів щодо Положення про внутрішню систему забезпечення якості освіти, ступінь їх залученості до його розроблення та реалізації, а також оцінку змін, що відбулися після впровадження відповідних процедур. Визначено, що більшість педагогів розглядають якість освіти як комплексну характеристику освітнього середовища та визнають вирішальний вплив професійної компетентності вчителя, сучасних методів навчання, освітнього середовища й взаємодії з батьками на досягнення якісних результатів навчання. Водночас виявлено суперечність між усвідомленням значущості ролі вчителя та фактичною участю педагогів у процесах управління якістю освіти.

Окреслено основні труднощі, перед якими постають учителі під час реалізації вимог щодо забезпечення якості освіти, зокрема надмірне бюрократичне навантаження, нестачу часу та зниження мотивації учнів. Узагальнено бачення педагогів щодо оптимального механізму управління якістю освіти, який має бути системним, циклічним, підтримувальним і орієнтованим на розвиток учнів та професійне зростання вчителів. Запропоновано шляхи розв'язання зазначених проблем.

Ключові слова: *якість освіти; внутрішня система забезпечення якості освіти; педагогічна практика; управління якістю освіти; заклад загальної середньої освіти.*

Як цитувати: Лунячек В. Е. Інтерпретація управління якістю освіти на рівні педагогічної практики. *Наукові записки кафедри педагогіки*. 2025. № 57. С. 92–103. <https://doi.org/10.26565/2074-8167-2025-57-08>

In cites: Luniachek, V. (2025). Interpretation of educational quality management at the level of pedagogical practice. *Scientific notes of the pedagogical department*, 57, 92–103 <https://doi.org/10.26565/2074-8167-2025-57-08> [in Ukrainian].

Постановка проблеми. Питання забезпечення якості освіти педагогічна спільнота активно почала розглядати після ухвалення 2017 року Закону України «Про освіту», в якому вперше було введено відповідний розділ (розділ 5). Це зумовлено глобальними тенденціями розвитку освіти, зокрема впливом освітніх систем, що зростає, на конкурентоспроможність національних економік в умовах жорсткої міжнародної конкуренції між провідними країнами світу. Водночас сьогодні є очевидним, що процеси забезпечення якості освіти на інституційному рівні пов'язані із зовнішніми і внутрішніми викликами. Серед зовнішніх варто згадати гармонізацію національної освітньої політики з міжнародними стандартами та рекомендаціями; подальшу інтеграцію вітчизняної системи освіти у глобальний освітній простір; запровадження цифрових технологій в освітній процес; запровадження інклюзивної освіти; утвердження компетентнісної парадигми освіти; реалізація політики академічної доброчесності тощо. Для України надважливим зовнішнім викликом є запровадження воєнного стану, що вплинуло на діяльність усіх закладів освіти в країні.

Внутрішніми викликами передусім є: модернізація змісту освіти в межах повноважень, наданих закладам освіти; питання професійного розвитку педагогічних працівників; удосконалення управління системою освіти; формування культури якості в закладі освіти та ін. Зазначені процеси відображають проблеми, пов'язані з готовністю педагогічних працівників щодо забезпечення якості освіти саме на інституційному рівні у процесі щоденної практики. Дослідження інтерпретації якості освіти з позиції вчителя дозволяє не лише виявити реальні проблеми та бар'єри, а й сформувані обґрунтовані рекомендації щодо вдосконалення механізмів управління якістю освіти у сучасній школі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасній науковій літературі значну увагу приділяють проблемі забезпечення якості освіти в закладах загальної середньої освіти (ЗЗСО). Під час підготовки цієї праці ми проаналізували наукові пошуки вітчизняних і закордонних учених, які розглядають різні аспекти надання якісних освітніх послуг у сфері загальної середньої освіти та дають змогу зрозуміти ситуацію в цій царині, яку, з нашого погляду, може бути доповнено результатами нашого дослідження.

Вітчизняний учений Є. Лодатко розглядає питання забезпечення якості освіти у закладах

освіти, як пріоритетний напрям освітньої політики, що передбачає комплексний підхід. Він наголошує, що це потребує застосування механізмів прозорого оцінювання, моніторингу та відповідного цифрового середовища. Дослідник вказує, що все зазначене ускладнюється, зважаючи на воєнний стан в Україні, й сповільнює певні процеси у цьому напрямі [5].

Необхідність упровадження системи моніторингу та оцінювання якості освіти в територіальних громадах обстоює А. Кулик. Науковець досліджує питання якості освіти в контексті децентралізації та реформ, пов'язаних із входженням України до європейського освітнього простору. Виявлено, що ефективно управління освітою в громадах передбачає не лише створення методичних систем та обговорення питань освіти з батьками, вчителями та громадськістю, а й розроблення комплексної системи оцінювання якості освітнього процесу. Дослідник наголошує на необхідності прогнозування процесів розвитку освіти як провідної умови поліпшення якості освітніх послуг [4].

Важливим у контексті забезпечення якості освіти є впровадження сучасних систем оцінювання навчальних досягнень учнів. В. Кремень, Л. Гриневич, В. Луговий, Ж. Таланова наголошують, що глобальні системи оцінювання, як от PISA, TIMSS і PIRLS, дають змогу визначити ключові чинники, що впливають на якість освіти. Вони обстоюють важливість реалізації принципів Нової української школи, зокрема достатню тривалість навчання та належну фінансову підтримку науки, формування мотивації учнів до опанування базових дисциплін. Дослідники акцентують увагу на тому, що подальші дослідження має бути спрямовано на уточнення впливу інвестицій в освіту на її якість [3].

Науковці М. Головка та С. Науменко розглядають актуальні проблеми освіти в контексті аналізу результатів PISA-2022, надають ґрунтовні рекомендації, спрямовані на поліпшення якості освіти. Вони вважають, що у короткотерміновій перспективі необхідно провести стандартизований моніторинг рівнів сформованості у здобувачів загальної середньої освіти ключових компетентностей на різних етапах навчання. Це дасть змогу діагностувати наявні освітні втрати, що відповідно вплине на поліпшення якості освіти [1].

Привертають увагу праці В. Іщук, яка розглядає актуальні питання системи управління якістю освіти у спеціальному ЗЗСО для дітей з порушеннями інтелектуального розвитку

[2]. І. Пліш аналізує використання інформаційно-комунікаційних технологій управління якістю освіти в школах приватної форми власності. Дослідниця пропонує структуру інформаційного освітнього середовища, яке є інструментом позитивного впливу на якість освітнього процесу [20]. І. Малицька аналізує британський досвід оцінювання ефективності інформаційно-цифрового середовища загальноосвітніх шкіл і розглядає його як інструмент підвищення якості освіти. Основою дослідження є британська модель самооцінювання Naase Self-Review Framework (SRF), яку використовують у школах Великої Британії для визначення рівня цифрової зрілості закладу, ефективності використання технологій, компетентності педагогів та організації цифрової інфраструктури. Саме на прикладі цієї країни дослідниця показує, як системна цифрова оцінка впливає на підвищення якості освітнього процесу [17].

У контексті нашого дослідження неабиякий інтерес становлять праці зарубіжних учених А. М. Барретт, Р. Чавла-Дугган, Дж. Лоу, Ю. Нікель та Є. Укпо, які здійснюють ґрунтовний аналіз різних наукових підходів до розуміння якості освіти, розглядаючи її як багатовимірне явище, що охоплює результати навчання, освітні процеси, відповідність стандартам і соціальну релевантність. Науковці вказують на відсутність єдиного трактування поняття «якість», отже, наявність різних моделей управління освітою та впливу на педагогічну практику, зокрема методи оцінювання, планування навчання і роль учителя в забезпеченні якості освіти [10].

Дослідники Н. Буранта, Є. Псомас, Дж. Ентоні аналізують висновки досліджень у сфері управління якістю освіти в початковій та середній освіті. Їхні твердження було згруповано за кількома напрямками, зокрема, на основі 133 наукових статей, опублікованих у 62 журналах протягом 1983–2019 років. Важливими є висновки, що можуть використати дослідники і керівники закладів освіти як у поточній роботі, так і в плануванні майбутніх наукових розвідок [11].

Науковці А. Савва та А. Анастасіу наголошують, що для забезпечення якості освіти недостатньо лише високого професійного рівня учителів, важливе також середовище, в якому вони працюють. Вони зазначають, що позитивний шкільний клімат сприяє підвищенню мотивації учнів та їхньої академічної успішності. Також розглядають, як управлінські рішення та організаційні практики впливають на взаємодію педагогів і учнів. Особливу увагу дослідники приділяють ролі підтримки та співпраці

серед учителів у процесі навчання, наголошують на важливості ресурсного забезпечення та ефективного управління школою як ключових факторів для поліпшення результатів. Загалом стверджується, що якість освіти формується шляхом комплексного поєднання ефективного викладання, сприятливого клімату та організаційної підтримки [21].

У праці Ш. Яворнік та Е. Клеменчич Міразчійські зроблено систематичний огляд наукових розвідок з метою визначення основних чинників, що забезпечують ефективність шкіл, аналізуючи дослідження, опубліковані в період 2016–2022 років у базах JSTOR та ERIC. Розкрито багатовимірну природу цього явища, яке вимірюється на основі академічних досягнень, залученості учнів і задоволеності вчителів. Було виокремлено ключові елементи успішної шкільної діяльності, як-от ефективне лідерство, високоякісні педагогічні практики, позитивна шкільна культура та активна участь батьків. Учені наголошують на значенні ресурсного забезпечення закладу для підвищення його результативності, особливо в умовах обмежених ресурсів. Ці висновки узагальнюють сучасні підходи до дослідження ефективності шкіл і засвідчують необхідність комплексного врахування як внутрішніх, так і зовнішніх чинників у подальших дослідженнях та політиках у сфері освіти [14].

Науковці М. Ірфан Малик, М. Саджид Шахід, А. Алі та М. Техсін Акрам досліджують, як клімат школи впливає на академічні результати та загальну ефективність шкіл, аналізуючи різні компоненти середовища навчального закладу, як-от довіра, взаємодія між педагогами та учнями, очікування успіху і підтримка навчального процесу. Дослідження виявило, що позитивний шкільний клімат, що охоплює високий рівень довіри між всіма членами спільноти, чіткі очікування щодо успіху, справедливе ставлення, безпечне середовище для навчання та активну участь усіх зацікавлених сторін, забезпечують ефективність закладів середньої освіти та підвищення показників їх діяльності [16].

Водночас Лей Чень та Мазлін Мохамед Моктар висвітлюють підходи до забезпечення якості та оцінювання педагогічної майстерності вчителів середніх шкіл, обстоюють необхідність інноваційних моделей оцінювання, які відповідають вимогам сучасної освіти. Вони пропонують гібридну методологію, що поєднує алгоритми штучного інтелекту та статистичні характеристики даних для аналізу якості викладання, із акцентом на використання

вдосконалених методів навчання та автоматизованих інструментів оцінювання, які можуть підвищити точність і об'єктивність оцінювання педагогічної діяльності [18].

Звернімо увагу на те, що Дж. Е. Фінч, К. Ахавеїн, І. Патвардхан та Карон А. К. Кларк розглядають, як самоефективність учителів і їхнє сприйняття шкільного клімату пов'язані з поведінковими проблемами учнів під час переходу до початкової школи. Дослідники використовують репрезентативну вибірку – близько 14 810 учнів у США. Вони доводять, що самоефективність учителів та позитивне сприйняття шкільного клімату безпосередньо впливають на якість освітнього процесу, адже зменшення поведінкових проблем учнів впливає на ефективність навчати і підвищення академічних досягнень [12].

Також Т. Каракьозе, М. Оздогру та Н. Малькоч здійснили мета-синтез якісних досліджень, присвячених проблемам і викликам, перед якими постають керівники шкіл, щоб створити цілісне уявлення про складнощі шкільного адміністрування та умови для сталого розвитку освіти. У дослідженні узагальнено дані 24 попередніх якісних праць, що охопили перспективи 614 учасників, і виокремлено ключові категорії проблем, як-от нестача фінансування та персоналу, невідповідна кваліфікація вчителів, надмірні адміністративні обов'язки при обмежених повноваженнях, складнощі з нормативно-правовою базою, непослідовність комунікації і тиск зовнішніх структур, що ускладнюють ефективне управління школами та гальмують їхнє вдосконалення [15].

У праці [13] С. Гардезі, Дж. Макнамара, М. Браун і Дж. О'Гара аналізують роль шкільних інспекцій як механізму забезпечення та оцінювання якості освіти шляхом порівняння практик у чотирьох країнах з різними системами зовнішнього оцінювання: Дубаї, Ірландії, Новій Зеландії та Пакистані. Дослідження показало, що, хоча інспекції та зовнішні оцінювання часто розглядають як інструменти підвищення якості освіти, їх запровадження, процедури та вплив значною мірою залежать від соціальних, політичних та економічних контекстів конкретної системи, включно з глобальними тенденціями до децентралізації управління та орієнтації на результати, що стимулюють використання показників, таких як PISA, і жорстких систем контролю. Дослідники наголошують, що забезпечення якості освіти шляхом шкільної інспекції потребує глибшого розуміння як самої практики інспектування, так і сприйнят-

тя цих процесів учасниками освітнього середовища, передусім у контексті специфічних національних систем і культурних практик [13].

Поряд із цим Є. Вангчюнг, Р. Шерер та С. Бльомеке досліджують, як викладачі і директори оцінюють спрямованість закладу освіти на академічний успіх та як ці оцінки пов'язано з досягненнями учнів, використовуючи дані міжнародного дослідження TIMSS 2019. Дослідження оцінює узгодженість сприйняття акценту на академічний успіх школи різними групами респондентів і встановлює, що оцінки вчителів і керівників можуть бути метрично інваріантними, залежно від того, чи йдеться про сприйняття очікувань щодо успіху учнів, батьків чи самих вчителів. Ця праця засвідчує, що означене може впливати на аналіз взаємозв'язків між шкільними практиками та освітніми результатами [23].

У контексті нашого дослідження потрібно звернути увагу на документ ОЕСР, присвячений посиленню якості шкіл у Норвегії (2020). Документ висвітлює досвід Норвегії щодо надання більшої свободи муніципалітетам і школам – у їх вдосконаленні. Запропонована модель акцентуї на поліпшенні колективного професіоналізму вчителів для досягнення позитивних результатів. Зазначений звіт є цінним для багатьох країн, які прагнуть подолати розрив між розробленням освітньої політики та її ефективним запровадженням [19].

Поліпшення якості освіти у глобальному контексті має на меті також документ ЮНЕСКО «Переосмислення нашого майбутнього разом: новий суспільний контракт на освіту», в якому розглянуто забезпечення права кожної людини на якісну освіту протягом життя на основі формування знанневих ресурсів, що накопичувалися протягом існування людської цивілізації [22].

Додамо також посилання на деякі наші попередні наукові праці за цією проблематикою [6–8].

Отже, *метою статті* є аналіз уявлень учителів про управління якістю освіти та способи його реалізації у педагогічній діяльності.

Методи дослідження. У дослідженні використано комплекс теоретичних та емпіричних методів. Теоретичний аналіз, узагальнення й систематизація наукових джерел дали змогу уточнити сутність поняття якості освіти та підходи до її забезпечення на інституційному рівні. Емпіричні дані отримано за допомогою анкетування педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти м. Харкова з використанням Google-інстру-

ментів. Анкету було розміщено на Google-диску проєкту «Professional Development» за покликанням: https://docs.google.com/forms/d/1K8jNLwrYrcMzIgaupVxX_VXpVzXIB9EaFRbqe0Bw_ol/edit

Репрезентативність опитування визначалася з використанням калькулятора вибірки, розміщеного на сайті лабораторії соціологічних досліджень Вінницького національного технічного університету (<https://socio-lab.vntu.edu.ua/ukr/>). Для оброблення результатів застосовано методи описової статистики, порівняльного аналізу та інтерпретації кількісних і якісних даних, що забезпечило виявлення позицій учителів щодо внутрішнього забезпечення якості освіти, рівня їх залученості до відповідних процесів та чинників впливу на освітні результати.

Виклад матеріалу дослідження і основні результати. З метою розуміння ситуації щодо забезпечення якості освіти на інституційному

рівні ми провели опитування «Якість освіти на рівні педагогічної практики – 2025» серед учителів ЗЗСО м. Харкова. У розрахунках ми виходили з того, що в м. Харкові станом на 1 грудня 2025 року за статистичними даними працює 7750 вчителів. При довірчій імовірності (точності) 97 % та довірчому інтервалі (похибці) 5 %, необхідний розмір вибірки становить 448 осіб. В опитуванні брали участь 523 вчителя.

Вік учасників опитування зазначено у таблиці 1.

Серед учасників опитування жінки становлять 90,4%, чоловіки – 9,6%. Їх розподіл за стажем педагогічної діяльності вказано у таблиці 2.

Щодо рівня освіти, то диплом бакалавра мають 5,4 % вчителів, диплом спеціаліста – 59,1 %, диплом магістра – 34,2 %. Науковий ступінь мають 1,3 % вчителів. Їх розподіл за кваліфікаційними категоріями вказано у таблиці 3.

Таблиця 1

Вік учасників опитування (%)

Table 1

Age of survey participants (%)

25–30 років	31–40 років	41–50 років	51–60 років	старші 60 років
6,9	14,3	23,9	32,9	22

Таблиця 2

Розподіл учасників опитування за стажем педагогічної діяльності (у %)

Table 2

Distribution of survey participants by teaching experience (in %)

0–5 років	6–10 років	11–15 років	16–20 років	Понад 20 років
9,2	6,9	8,6	8,6	66,7

Таблиця 3

Розподіл учасників опитування за кваліфікаційними категоріями (у %)

Table 3

Distribution of survey participants by qualification categories (in %)

Спеціаліст	Спеціаліст II категорії	Спеціаліст I категорії	Спеціаліст вищої категорії
9,4	12,2	16,6	61,8

Зазначимо, що звання «Вчитель-методист» мають 27,3% опитаних, «Старший учитель» – 20,3%, не мають звання – 52,4% опитаних учителів.

Закон України «Про освіту» визначає якість освіти, як «відповідність результатів навчання вимогам, встановленим законодавством, відповідним стандартом освіти та/або договором про надання освітніх послуг» [9]. Учасники опитування трактують це понят-

тя так: вважають якість освіти комплексною характеристикою освітнього середовища, розуміючи його як сукупність різних чинників (умов навчання, ресурсів, взаємодії, методів, професійності педагогів тощо) – 61,2%; ідентифікують це поняття з рівнем навчальних досягнень учнів, їх успішністю – 23,5% вчителів; розглядають його як відповідність державним стандартам – 13% респондентів; ма-

ють різні, іноді доволі абстрактні уявлення, про цей термін 2,3 % учителів.

Щодо Положення про внутрішнє забезпечення якості освіти у ЗЗСО, в яких працюють респонденти, то результати опитування засвідчили високий рівень поінформованості педагогів про наявність цього нормативного документа. Абсолютна більшість опитаних учителів (88,3%) зазначили, що ознайомлені з Положенням та знають, на якому інформаційному ресурсі його розміщено. Це засвідчує належну організацію інформування педагогічних працівників і формальне впровадження внутрішніх процедур забезпечення якості освіти в закладах загальної середньої освіти. Водночас не змогли вказати, де саме розміщено відповідну інформацію, що може вказувати про недостатню ефективність внутрішньої комунікації або обмежену увагу до цих питань окремих педагогів – 9,9% респондентів. Зазначили, що ці питання їх взагалі не цікавлять (а це тривожний сигнал у контексті формування культури якості в закладі освіти) – 1,8% учителів.

Аналіз частоти використання Положення про внутрішнє забезпечення якості освіти у професійній діяльності показав, що лише незначна частина педагогів систематично звертається до цього документа. Серед опитаних використовують Положення частіше ніж один раз на три місяці – 10,3%, у середньому раз на три місяці – 23,5%, раз на шість місяців – 26,8%. Водночас майже п'ята частина респондентів (18,9%) взагалі не відчуває потреби у зверненні до цього документа. Такі результати засвідчують розрив між формальною поінформованістю та практичним використанням нормативних засад внутрішнього забезпечення якості освіти, що викликає обґрунтовану стурбованість і потребує цілеспрямованих управлінських та комунікативних заходів.

Щодо питання участі у створенні і обговоренні Положення про ВСЗЯО в своєму ЗЗСО, то це підтвердили тільки 61,4% респондентів; не брали участі в цьому процесі взагалі – 20,1%, чули про це, але також участі не брали – 18,5%. Вважаємо такі тенденції досить тривожними, з огляду на те, що відповідні процеси активно відбуваються в Україні, починаючи з 2017 року. Ці результати певною мірою корелюються з відповідями на запитання щодо змін, які відбулися в закладах освіти після введення в дію Положень про ВСЗЯО. Позитивні зміни констатують 64,4% опитаних, таких змін не відчувають – 32,1%, взагалі не цікавляться – 3,4%, що також засвідчує негативну тенденцію, адже

відповідна група вчителів перевищує третину опитаних.

Вкажемо, що значна частина педагогів не ототожнює себе з активними учасниками процесів забезпечення якості освіти. Вважають, що відповідальність за ці процеси покладається передусім на адміністрацію закладу загальної середньої освіти – 37,9% опитаних, на засновника закладу освіти – 6,5%, на учнів і батьків – 3,8%. Лише 48,6% респондентів, тобто менше половини, розглядають забезпечення якості освіти як спільну відповідальність педагогічного колективу в цілому. Водночас не змогли сформулювати власну позицію з цього питання, що може свідчити про недостатній рівень усвідомлення ролі педагогів у системі управління якістю освіти, 3,3% учителів.

Результати опитування також виявили обмежену практичну залученість учителів до процесів внутрішнього забезпечення якості освіти. Зазначили, що беруть у них активну участь, лише 40,2% респондентів, залучаються до цих процесів частково – 54,7%. Водночас або взагалі не беруть участі у відповідних заходах, або виконують їх формально 5,2% педагогів. Такі дані вказують на наявність розриву між задекларованою значущістю ролі вчителя у забезпеченні якості освіти та реальним рівнем його участі, що актуалізує потребу в посиленні мотиваційних і комунікативних механізмів у закладах освіти.

Водночас вважають, що саме вчитель відіграє вагомий роль у процесі забезпечення якості освіти, 90,1% опитаних. Ступінь впливу професійної компетентності вчителя на якість освіти, з їхнього погляду, зазначено в таблиці 4 (0 – не впливає, 5 – має вирішальне значення).

Широку дискусію у сучасній науково-педагогічній літературі розгорнуто щодо впливу системи оцінювання на поліпшення освітніх результатів учнів, зокрема в контексті переходу до компетентнісного та формувального оцінювання. Результати опитування вчителів про ступінь впливу сучасної системи оцінювання навчальних досягнень учнів на якість освіти відображено в таблиці 6. Здобуті дані засвідчують про загалом позитивне ставлення педагогів до ролі оцінювання в забезпеченні якості освіти, оскільки більшість респондентів визнають його значущий вплив на освітні результати.

Щодо впливу сучасних методів навчання на якість освіти, то думку вчителів відображено у таблиці 5.

Зокрема, оцінили вплив сучасної системи оцінювання на рівні 4–5 балів – 46,0% опитаних учителів, що вказує на сприйняття оцінювання як важливого інструменту підвищення якості освіти. Водночас визначили цей вплив як середній (3 бали) – 34,4% респондентів, оцінили його як низький або відсутній (0–2 бали) – 19,5%. Така диференціація відповідей засвідчує неоднорідність практик оцінювання та різний рівень готовності педагогів до ефективного використання сучасних підходів до оцінювання,

що актуалізує потребу в додатковій методичній підтримці й цільових заходах із підвищення оцінювальної компетентності вчителів.

Прогнозованою є думка вчителів про взаємодію з батьками як важливого чинника, що впливає на якість освіти (табл.7).

Зазначимо, що більшість учителів зазначають суттєвий вплив освітнього середовища на якість освіти (табл. 8). Фактично 80,6% надають цьому чиннику вирішальне значення.

Таблиця 4

Ступінь впливу професійної компетентності вчителя на якість освіти (у %)

Table 4

The degree of influence of a teacher's professional competence on the quality of education (in %)

0	1	2	3	4	5
-	-	0,8	9,4	36,3	53,5

Таблиця 5

Вплив сучасних методів навчання на якість освіти (у %)

Table 5

The impact of modern teaching methods on the quality of education (in %)

0	1	2	3	4	5
0,4	1,1	3,6	20,7	38,4	35,8

Таблиця 6

Ступінь впливу сучасної системи оцінювання навчальних досягнень учнів на якість освіти (у %)

Table 6

The degree of influence of the modern system of assessing students' academic achievements on the quality of education (in %)

0	1	2	3	4	5
2,1	7,1	10,3	34,4	25,2	20,8

Таблиця 7

Вплив взаємодії з батьками на якість освіти (у %)

Table 7

Impact of interaction with parents on the quality of education (in %)

0	1	2	3	4	5
0,2	0,4	4,4	18,5	37,9	38,6

Таблиця 8

Вплив освітнього середовища на якість освіти (у %)

Table 8

The impact of the educational environment on the quality of education (in %)

0	1	2	3	4	5
0,4	0,8	1,9	16,3	40,3	40,3

Таблиця 9

Збільшення вимог адміністрації ЗЗСО під час упровадження
Положення про ВСЗЯО (у %)

Table 9

Increase in requirements of the ZZSO administration during
the implementation of the Regulation on the ZZSO (in %)

0	1	2	3	4	5
-	28,1	10,2	33,8	21,2	6,7

Щодо форм роботи у ЗЗСО, в яких працюють учасники опитування, то вказали на використання різних форм освітнього моніторингу – 92,2%, проведення внутрішніх аудитів – 39,4%, проведення самооцінювання – 70,4%, взаємовідвідування уроків – 60,4%, це обговорюється на педраді – 86,6%. Ці показники вказують на доволі активну позицію адміністрації закладів освіти щодо впровадження вимог законодавства із забезпечення якості освіти.

Важливий аспект дослідження – з'ясування труднощів, перед якими постають учителі під час реалізації вимог щодо забезпечення якості освіти. Результати опитування засвідчили, що найбільш поширеною проблемою для педагогів є надмірне бюрократичне навантаження: зазначили значний обсяг документації, яку необхідно вести в межах функціонування внутрішньої системи забезпечення якості освіти, 63,5 % респондентів. Також суттєвими перешкодами вчителі вважають низьку мотивацію учнів (59,3 %) та брак часу для якісної реалізації професійних обов'язків (55,4 %).

Менш поширеними, проте значущими, є проблеми, пов'язані з недостатністю матеріальних і організаційних ресурсів (21,6 %), а також із невизначеністю критеріїв, за якими здійснюється оцінювання якості освіти (17 %). Окремі респонденти (7,1 %) вказали на інші чинники, що ускладнюють упровадження відповідних вимог, що засвідчує багатовимірність проблеми та потребу в комплексному підході до її розв'язання.

На запитання про те, що, на думку вчителів, може підвищити ефективність управління якістю освіти, респонденти окреслили сукупність ключових факторів. Зазначили необхідність оптимізації документації, що значно зменшило бюрократичне навантаження – 31,2 % педагогів; поліпшення матеріально-технічної бази закладів освіти – 23,3 %; зменшення обсягу навантаження на вчителя – 18,4 %; підвищення рівня професійної підготовки – 14,7 %. До того ж вказали на потребу в більш активній підтримці адміністрації – 3,6 % респондентів, вважають питання забезпечення якості освіти надуманими – 2,3 %.

Водночас зазначили, що під час впровадження процесів забезпечення якості освіти на основі

Положення про внутрішню систему забезпечення якості освіти у їхніх закладах вимоги адміністрації значно посилюються, 64,4 % опитаних. Конкретні відповіді на запитання «Якщо так, то якою мірою?», відображено у таблиці 9, що дає змогу наочно оцінити рівень адміністративного навантаження та його вплив на щоденну педагогічну діяльність, а також вказує на необхідність оптимізації управлінських процедур для підвищення ефективності освітнього процесу.

Серед позитивних тенденцій потрібно вказати регулярне обговорення питань забезпечення якості освіти на засіданнях педагогічної ради. Про це вказали 95% опитаних учителів.

Анкета передбачала також надання відкритої відповіді на запитання «Яким має бути оптимальний механізм управління якістю освіти на рівні педагогічної практики?». Проведений аналіз засвідчив, що оптимальний механізм управління якістю освіти має бути системним, циклічним і орієнтованим на розвиток учнів та професійне вдосконалення вчителів. Основна мета такого механізму – постійне вдосконалення освітнього процесу, забезпечення реальних результатів навчання і формування ключових компетентностей учнів. Цей механізм має функціонувати за моделлю «планування – реалізація – моніторинг – аналіз – корекція», що забезпечує постійне поліпшення освітніх практик. Вчителі вважають, що управлінські процеси мають бути зрозумілими, доступними та практично застосовними, а не формальними процедурами. Вони мають бути зорієнтованими на розвиток учня, коли центральне місце посідає дитина та її навчальні результати; важливими є індивідуалізація навчання та мотивація учнів. Особливо наголошується на підтримці та автономії вчителя: педагог має забезпечити достатню свободу для творчої діяльності, підтримку адміністрації та можливості для професійного розвитку. Респонденти вважають важливим також наявність чітких стандартів та критеріїв оцінювання, які мають бути прозорими і зрозумілими для всіх учасників освітнього процесу.

Педагоги також наголошують на необхідності зменшення бюрократичного навантаження, забезпечення матеріально-технічної бази та фінансової мотивації, а також створення атмосфери підтримки і довіри, що сприяє творчій і ефективній роботі вчителя. Управління якістю має постати не як контрольний, а як підтримувальний інструмент, що надихає та мотивує.

Узагальнення відповідей учасників опитування (523 респонденти) конкретизувало такі складники ефективного механізму управління якістю освіти в ЗЗСО:

- професійний розвиток педагогів: тренінги, наставництво, взаємонавчання та робота в професійних спільнотах;
- моніторинг і оцінювання: систематичний аналіз результатів навчання та ефективності педагогічних практик;
- самооцінювання та рефлексія: регулярна оцінка власної діяльності вчителем і колегіальна рефлексія;
- співпраця всіх стейкхолдерів: взаємодія між усіма учасниками освітнього процесу;
- інновації в навчанні: застосування сучасних педагогічних технологій і методик.

Висновки та перспективи подальших досліджень. З огляду на зазначене, можемо зробити такі висновки:

1. Результати опитування засвідчили достатньо високий рівень обізнаності педагогів ЗЗСО з нормативно-правовими засадами внутрішнього забезпечення якості освіти, зокрема з Положенням про внутрішню систему забезпечення якості освіти. Водночас виявлено недостатню активність значної частини вчителів у використанні цього документа в щоденній педагогічній практиці та їх обмежену залученість до процесів його розроблення й обговорення.

2. Більшість респондентів трактують якість освіти як комплексну характеристику освітнього середовища та вказують на визначальну роль професійної компетентності вчителя, сучасних методів навчання, освітнього середовища та взаємодії з батьками у забезпеченні якісних освітніх результатів. Водночас значна їх частина не ототожнює себе з активними суб'єктами процесу управління якістю освіти, перекладаючи відпові-

дальність переважно на адміністрацію закладів освіти.

3. Упровадження внутрішніх систем забезпечення якості освіти в ЗЗСО супроводжується як позитивними зрушеннями (систематизація моніторингових процедур, обговорення результатів на педагогічних радах, розвиток практик самооцінювання), так і проблемами, серед яких значущими є надмірне бюрократичне навантаження, дефіцит часу, недостатня мотивація учнів та нечіткість критеріїв оцінювання якості освіти.

4. У процесі дослідження визначено, що оптимальний механізм управління якістю освіти на рівні педагогічної практики з погляду вчителів - це **інтегрована, гнучка та підтримувальна система**, що забезпечує неперервний розвиток учнів і педагогів. Така система поєднує внутрішнє самооцінювання, професійний розвиток, моніторинг, партнерство та впровадження інновацій, спрямованих на досягнення конкретних результатів навчання та підвищення ефективності освітнього процесу.

5. Результати дослідження засвідчують необхідність посилення внутрішньої комунікації в ЗЗСО з питань забезпечення якості освіти. Йдеться про систематичне інформування педагогів, обговорення управлінських рішень, роз'яснення цілей і процедур внутрішньої системи забезпечення якості освіти, а також організацію цільових заходів (тренінгів, семінарів, круглих столів, практикумів), спрямованих на підвищення усвідомленої участі вчителів у відповідних процесах та формування спільної відповідальності за результати освітньої діяльності.

Перспективи подальших досліджень за цим напрямом є доволі широкими. Передусім це вивчення ролі педагога як суб'єкта управління якістю освіти та аналіз інструментів формування оцінювання і рефлексії в повсякденній педагогічній практиці. Також актуальними і важливими є питання дослідження впливу цифрових технологій на управління якістю освіти на мікрорівні освітнього процесу, вивчення позитивної динаміки професійного розвитку вчителів тощо, координація цих досліджень як на регіональному, так і на загальнодержавному рівні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Головка М., Науменко С. Результати PISA 2022 в Україні: актуальні проблеми загальної середньої освіти та шляхи їх розв'язання. *Український педагогічний журнал*. 2024. № 2. С. 20–34. DOI: <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2024-2-20-34> [in Ukrainian].
2. Іщук В. Структура системи управління якістю освіти в навчальному закладі. *Особлива дитина: навчання і виховання*. 2024. № 1 (113). С. 115–135. DOI: <https://doi.org/10.33189/ectu.v113i1.167> [in Ukrainian].
3. Кремень В. Г., Гриневич Л. М., Луговий В. І., Таланова Ж. В. Якість освіти та інноваційний розвиток: нова українська школа в контексті глобальних тенденцій. *Science and Innovation*. 2022. Т. 18. № 1. С. 29–43. DOI: <https://doi.org/10.15407/scine18.01.029> [in Ukrainian].
4. Кулик А. Впровадження системи моніторингу та оцінки якості освіти в територіальних громадах. *Вісник Дніпровської академії неперервної освіти. Серія: Публічне управління та адміністрування*. 2023. № 2(2). С. 27–30. DOI: <https://doi.org/10.54891/2786-698X-2023-2-5> [in Ukrainian].
5. Лодатко Є. Забезпечення якості освіти у навчальних закладах: принципи, механізми та сучасні виклики. *Молодь і ринок*. 2025. № 10(242). С. 19–24. [in Ukrainian].
6. Лунячек В., Гряник Д. Оцінювання освітніх послуг в умовах інклюзивного навчання у закладі загальної середньої освіти. *Нова педагогічна думка*. 2025. № 2(102). С. 26–34. DOI: <https://doi.org/10.37026/2520-6427-2025-122-2-26-34> [in Ukrainian].
7. Лунячек В. Е. Вчитель як суб'єкт оцінювання здобувачів базової середньої освіти відповідно до державного стандарту. *Теорія та методика навчання та виховання*. Харків, 2024. Вип. 57. С. 108–118. DOI: <https://doi.org/10.34142/23128046.2024.57.09> [in Ukrainian].
8. Лунячек В. Е. Оцінювання результатів підвищення кваліфікації педагогічних кадрів в умовах диверсифікації освітніх послуг. *Нова педагогічна думка*. 2023. № 1(113). С. 9–17. DOI: <https://doi.org/10.37026/2520-6427-2023-113-1-9-17> [in Ukrainian].
9. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 30.08.2025).
10. Barrett A. The concept of quality in education: a review of the literature. *EdQual Working Paper*. 2006. № 3. P. 1–15.
11. Bouranta N., Psomas E., Antony J. Findings of quality management studies in primary and secondary education: a systematic literature review. *The TQM Journal*. 2021. Vol. 33, № 3. P. 729–769. DOI: <https://doi.org/10.1108/TQM-02-2020-0020>.
12. Finch J. E., Akhavein K., Patwardhan I., Clark C. A. Teachers' self-efficacy and perceptions of school climate are uniquely associated with students' behavior problems. *Journal of Applied Developmental Psychology*. 2023. Vol. 85. Article 101512. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.appdev.2023.101512>.
13. Gardezi S., McNamara G., Brown M., O'Hara J. School inspections: a rhetoric of quality or reality? *Frontiers in Education*. 2023. Vol. 8. Article 1204642. DOI: <https://doi.org/10.3389/educ.2023.1204642>.
14. Javornik Š., Klemenčič Mirazchiyski E. Factors contributing to school effectiveness: a systematic literature review. *European Journal of Investigation in Health, Psychology and Education*. 2023. Vol. 13, № 10. P. 2095–2111. DOI: <https://doi.org/10.3390/ejihpe13100148>.
15. Karaköse T., Özdogru M., Malkoç N. Leading sustainable school improvement: a meta-synthesis of qualitative research. *Frontiers in Education*. 2024. Vol. 9. Article 1449174. DOI: <https://doi.org/10.3389/educ.2024.1449174>.
16. Malik M. I., Akram M., Qamar A. H. Effect of school climate on school performance at secondary school level. *Global Educational Studies Review*. 2023. Vol. VIII, Issue I. P. 155–165.
17. Malytska I. Assessment of the effectiveness of the information and digital environment of general secondary education institutions: the Great Britain experience. *Journal of Information Technologies in Education*. 2023. № 54. P. 15–26. DOI: <https://doi.org/10.14308/ite000772>.
18. Mokhtar M. M. Education on quality assurance and assessment in teaching quality of high school instructors. *Journal of Big Data*. 2023. Vol. 10. Article 142. DOI: <https://doi.org/10.1186/s40537-023-00811-7>.
19. OECD. Improving School Quality in Norway 2020: Progress with the Competence Development Model. *OECD Education Policy Perspectives*. 2020. № 8. P. 1–25.
20. Plish I. V. The use of information and communication technologies of the quality education management in private schools. *Information Technologies and Learning Tools*. 2012. Vol. 27, №1. DOI: <https://doi.org/10.33407/itlt.v27i1.627>.
21. Savva A., Anastasiou A. School effectiveness, teaching effectiveness and school climate change. *Asian Journal of Arts, Humanities and Social Studies*. 2024. Vol. 7, № 1. P. 29–35. DOI: <https://doi.org/10.56557/ajahss/2024/v7i163>.
22. UNESCO. Reimagining Our Futures Together: A New Social Contract for Education. Paris : UNESCO Publishing, 2021. 183 p.

23. Ye W., Scherer R., Blömeke S. Teachers' and principals' perceptions of school emphasis on academic success. *Large-scale Assessments in Education*. 2024. Vol. 12. Article 19. DOI: <https://doi.org/10.1186/s40536-024-00207-w>.

Конфлікт інтересів: автор засвідчує, що, незважаючи на те, що автор статті є членом редакційної колегії цього журналу, процес рецензування, прийняття рішення щодо публікації та редагування проводилися незалежно, без його участі чи впливу. Будь-які потенційні конфлікти інтересів були повністю усунені шляхом зовнішнього контролю процесу. В роботі не використано ресурс штучного інтелекту

Отримано: 31.08.2025

Переглянуто: 11.10.2025

Прийнято: 25.10.2025

Опубліковано: 30.11.2025

Vadym Luniachek

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,

Professor of the Department of Innovative Pedagogy, Educational Transformations and Leadership, Educational and Research Institute "Academy of Teaching"

luniachek@karazin.ua, <https://orcid.org/0000-0002-4412-7068>

V. N. Karazin Kharkiv National University, Svobody Square 4, Kharkiv, Ukraine, 61022

INTERPRETATION OF EDUCATIONAL QUALITY MANAGEMENT AT THE LEVEL OF PEDAGOGICAL PRACTICE

The article focuses on the analysis of the problem of ensuring the quality of education at the institutional level in general secondary education institutions in the context of pedagogical practice. The purpose of the study is to identify teachers' views on the essence of education quality, their involvement in internal quality assurance processes, and to determine the factors that have the greatest impact on educational outcomes. The empirical basis of the study is the survey "Quality of Education at the Level of Pedagogical Practice – 2025", conducted among teachers of general secondary education institutions in the city of Kharkiv using Google tools. A total of 523 teachers participated in the survey, which exceeds the calculated representative sample size.

The study analyzes the level of teachers' awareness of the Regulation on the Internal Quality Assurance System, the degree of their involvement in its development and implementation, as well as their assessment of changes that occurred after the introduction of relevant procedures. It was found that the majority of teachers perceive the quality of education as a complex characteristic of the educational environment and recognize the decisive influence of teachers' professional competence, modern teaching methods, the educational environment, and interaction with parents on achieving high-quality learning outcomes. At the same time, a contradiction was identified between teachers' awareness of the importance of their role and their actual participation in education quality management processes.

The article outlines the main difficulties teachers face in implementing education quality assurance requirements, including excessive bureaucratic workload, lack of time, and decreased student motivation. The teachers' vision of an optimal education quality management mechanism is generalized; such a mechanism should be systemic, cyclical, supportive, and focused on student development and teachers' professional growth. Possible ways to address the identified problems are proposed.

Keywords: *quality of education; internal quality assurance system; pedagogical practice; education quality management; general secondary education institution.*

REFERENCES

1. Holovko, M., & Naumenko, S. (2024). Results of PISA 2022 in Ukraine: Current problems of general secondary education and ways to solve them. *Ukrainian Pedagogical Journal*, (2), 20–34. DOI: <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2024-2-20-34>.
2. Ishchuk, V. (2024). Structure of the education quality management system in an educational institution. *Osoblyva Dytna: Navchannia i Vychovannia*, 113(1), 115–135. DOI: <https://doi.org/10.33189/ectu.v113i1.167>.
3. Kremen, V. H., Hrynevych, L. M., Luhovyi, V. I., & Talanova, Zh. V. (2022). Education quality and innovative development: The New Ukrainian School in the context of global trends. *Science and Innovation*, 18(1), 29–43. DOI: <https://doi.org/10.15407/scine18.01.029>.
4. Kulyk, A. (2023). Implementation of a system for monitoring and assessing the quality of education in territorial

- communities. *Bulletin of the Dnipro Academy of Continuing Education. Series: Public Administration*, 2(2), 27–30. DOI: <https://doi.org/10.54891/2786-698X-2023-2-5>.
5. Lodatko, Ye. (2025). Ensuring the quality of education in educational institutions: Principles, mechanisms and modern challenges. *Youth and the Market*, 10(242), 19–24.
  6. Luniachek, V., & Hrianyk, D. (2025). Assessment of educational services in inclusive learning conditions in general secondary education institutions. *Nova Pedagogichna Dumka*, 2(102), 26–34. DOI: <https://doi.org/10.37026/2520-6427-2025-122-2-26-34>.
  7. Luniachek, V. E. (2024). Teacher as a subject of assessment of basic secondary education learners according to the state standard. *Theory and Methods of Teaching and Education*, 57, 108–118. DOI: <https://doi.org/10.34142/23128046.2024.57.09>.
  8. Luniachek, V. E. (2023). Assessment of professional development results of teaching staff in the context of diversification of educational services. *Nova Pedagogichna Dumka*, 1(113), 9–17. DOI: <https://doi.org/10.37026/2520-6427-2023-113-1-9-17>.
  9. Verkhovna Rada of Ukraine. (2017). Law of Ukraine “On Education” (No. 2145-VIII). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
  10. Barrett, A. (2006). The concept of quality in education: A review of the literature (EdQual Working Paper No. 3).
  11. Bouranta, N., Psomas, E., & Antony, J. (2021). Findings of quality management studies in primary and secondary education: A systematic literature review. *The TQM Journal*, 33(3), 729–769. DOI: <https://doi.org/10.1108/TQM-02-2020-0020>.
  12. Finch, J. E., Akhavein, K., Patwardhan, I., & Clark, C. A. (2023). Teachers’ self-efficacy and perceptions of school climate are uniquely associated with students’ externalizing and internalizing behavior problems. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 85, Article 101512. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.appdev.2023.101512>
  13. Gardezi, S., McNamara, G., Brown, M., & O’Hara, J. (2023). School inspections: A rhetoric of quality or reality? *Frontiers in Education*, 8, Article 1204642. DOI: <https://doi.org/10.3389/educ.2023.1204642>
  14. Javornik, Š., & Klemenčič Mirazchiyski, E. (2023). Factors contributing to school effectiveness: A systematic literature review. *European Journal of Investigation in Health, Psychology and Education*, 13(10), 2095–2111. DOI: <https://doi.org/10.3390/ejihpe13100148>
  15. Karaköse, T., Özdogru, M., & Malkoç, N. (2024). Leading sustainable school improvement: A meta-synthesis of qualitative research on problems and challenges faced by school leaders. *Frontiers in Education*, 9, Article 1449174. DOI: <https://doi.org/10.3389/educ.2024.1449174>
  16. Malik, M. I., Akram, M., & Qamar, A. H. (2023). Effect of school climate on school performance at secondary school level. *Global Educational Studies Review*, 8(1), 155–165.
  17. Malytska, I. (2023). Assessment of the effectiveness of the information and digital environment of general secondary education institutions: The Great Britain experience. *Journal of Information Technologies in Education*, 54, 15–26. DOI: <https://doi.org/10.14308/ite000772>
  18. Mokhtar, M. M. (2023). Education on quality assurance and assessment in teaching quality of high school instructors. *Journal of Big Data*, 10, Article 142. DOI: <https://doi.org/10.1186/s40537-023-00811-7>
  19. OECD. (2020). Improving school quality in Norway 2020: Progress with the competence development model. *OECD Education Policy Perspectives*, No. 8.
  20. Plish, I. V. (2012). The use of information and communication technologies of quality education management in private schools. *Information Technologies and Learning Tools*, 27(1). DOI: <https://doi.org/10.33407/itlt.v27i1.627>
  21. Savva, A., & Anastasiou, A. (2024). School effectiveness, teaching effectiveness and school climate change. *Asian Journal of Arts, Humanities and Social Studies*, 7(1), 29–35. DOI: <https://doi.org/10.56557/ajahss/2024/v7i163>
  22. UNESCO. (2021). Reimagining our futures together: A new social contract for education. UNESCO Publishing.
  23. Ye, W., Scherer, R., & Blömeke, S. (2024). Teachers’ and principals’ perceptions of school emphasis on academic success: Measurement invariance, agreement, and relations to student achievement. *Large-Scale Assessments in Education*, 12, Article 19. DOI: <https://doi.org/10.1186/s40536-024-00207-w>

Conflict of Interest: The author certifies that although the author of the article is a member of the editorial board of this journal, the peer review process, the decision regarding publication, and the editing were carried out independently, without their participation or influence. Any potential conflicts of interest were fully mitigated through external oversight of the process.

The work does not use artificial intelligence resources

Submission received: 31.08.2025

Revised: 11.10.2025

Accepted: 25.10.2025

Published: 30.11.2025